

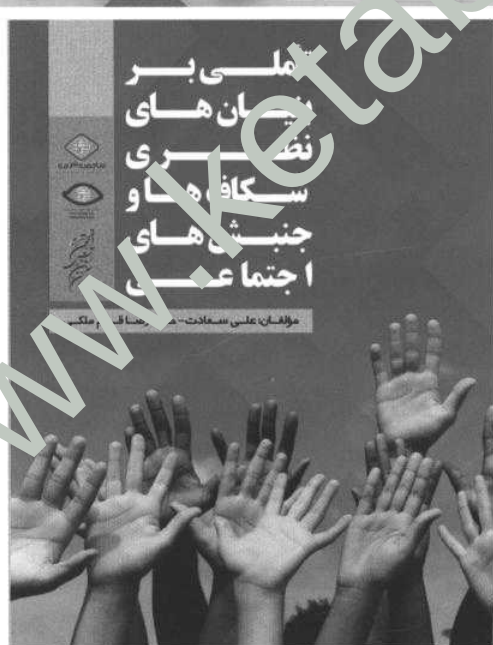
تأملی بر بنیان های نظری شکاف ها و جنبش های اجتماعی

Reflection Of Gaps and Social Movements In Theoretical Structures

Authors: Ali Saadat -Hamidreza Ghavammaleki

علی سعادت

حمیدرضا قوام ملکی

تأملی بر بنیان های نظری شکاف ها و جنبش های اجتماعی

Reflection Of Gaps and Social Movements In Theoretical Structures

مؤلفان: علی سعادت قلی پور آذر

حمیدرضا قوام ملکی

ویراستار علمی و ادبی: مهدی میکائیلی

ناشر: انتشارات کنکاش

با همکاری پژوهشگاه شاخص پژوه،

رصدخانه علم و فناوری و انجمن آمایش سرزمین ایران

ناظر علمی: دکتر امیر محمود زاده

ناشر: طراحي، چاپ و برنامه ریزی:

موسسه خاکریز فرهنگ

ویراستار: تولید و چاپ: مهدی رفائی

گرافیک و صفحه بندی: وحید سبزواری

قطع: رریری

نوبت چاپ: ۱۲۴

تعداد صفحه: ۳۲۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

لیتوگرافی، چاپ و صحافی

موسسه خاکریز فرهنگ

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۳۶-۲۷۱-۲

سرشناسه: سعادت، علی، ۱۳۶۳ -

عنوان و نام پدیدآور:

تأملی بر بنیان های نظری شکاف ها و جنبش های اجتماعی

اجتماعی

Reflection Of Gaps and Social Movements In Theoretical Structures

مشخصات نشر:

اصفهان: کنکاش: پژوهشگاه شاخص پژوه، ۱۳۶۳.

مشخصات ظاهری: ۳۲۶ ص.

شابک: ۱۸۰۰۰۰ ریال: ۲-۲۷۱-۱۳۶-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فبیای مختصر

یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی:

<http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است

شناسه افزوده: قوام ملکی، حمید رضا، ۱۳۵۹ -

شناسه افزوده: انجمن آمایش سرزمین ایران

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۵۲۲۴۷

چاپ و نشر کنکاش

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
www.nla.gov.ir
info@nla.gov.ir

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
Research Institute of Shakhsh Pajonh

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱۳
فصل اول: شکاف های اجتماعی	۱۶
۱. تعریف شکاف های اجتماعی	۱۷
۲. مفهوم «شکاف های اجتماعی» در جامعه شناسی سیاسی معاصر	۱۸
۲.۱. شکاف های «موقعیتی»	۲۲
۲.۲. شکاف های «سازمانی»	۲۲
۲.۳. شکاف های «انواع دیگر»	۲۳
منابع فصل اول	۳۵
فصل دوم: جنبش ها و شکاف های اجتماعی	۳۶
۱. مقدمه	۳۷
۲. دسته بندی جنبش های اجتماعی	۴۲
۳. انواع جنبش های اجتماعی	۴۹
۴. جنبش های اجتماعی برپایه شکاف های اجتماعی	۵۱
منابع فصل دوم	۵۴
فصل سوم: نابرابری جنسیتی و جنبش های فمینیستی	۵۶

1-Positional

۵۷	۱. مقدمه
۵۹	۲. مباحث نظری درباره تفاوت جنسیتی
۶۰	۳. نظریه های نابرابری جنسی
۶۶	۴. جنبش اجتماعی زنان
۶۹	۴.۱. موج اول
۷۰	۴.۱.۱. ویرجیا وواف
۷۱	۴.۱.۲. سیمون دوبوار
۷۳	۴.۱.۳. دوریس لسیگ
۷۳	۴.۲. موج دوم
۷۵	۴.۲.۱. بتی فریدان
۷۶	۴.۲.۲. کیت میلر
۷۸	۴.۲.۳. شولامیت فایرستون
۷۹	۴.۳. فمینیسم فرانسوی یا ساختارشکنی (کریستینا سیزو و ایریگاری)
۸۱	۴.۳.۱. ژولیا کریستوا
۸۲	۴.۳.۲. هلن سیزو
۸۳	۴.۳.۳. لوسه ایریگاری
۸۴	۴.۳.۴. زنان همجنسگرا
۸۵	۴.۳.۵. زنان سیاه پوست و رنگین پوست
۸۷	منابع فصل سوم
۹۰	فصل چهارم: نابرابری و شکاف اجتماعی

۹۱	۱. مقدمه
۹۶	۲. عوامل موثر بر نابرابری توزیع درآمد
۹۶	۲.۱. سن
۹۷	۲.۲. جنس
۹۸	۲.۳. نژاد
۹۸	۲.۴. ملیت و منشاء قومی
۹۹	۲.۵. بهداشت و آموزش و پرورش
۹۹	۲.۶. تکثیر و نفرت
۱۰۰	منابع فصل چهارم
۱۰۲	فصل پنجم: شکاف های نسلی
۱۰۳	۱. مقدمه
۱۰۷	۲. تئوری نسل ها
۱۱۳	۳. رابطه نسلی
۱۱۵	۴. شکاف نسلی
۱۱۸	۵. تعارض نسلی
۱۱۹	۶. گونه شناسی نسلی
۱۲۳	۷. علل و عوامل شکاف نسل ها
۱۴۰	منابع فصل پنجم

۱۴۴	فصل ششم: رویکردی بین نسلی به شکاف مذهبی
-----	---

۱۴۵	 مقدمه	۱
۱۴۵	 فرهنگ و نظام ارزشی	۲
۱۴۶	 هویت دینی و دینداری	۳
۱۴۹	 نظام ارزشی و تداوم اجتماعی	۴
۱۵۲	 تئوری مبادله فرهنگی	۵
۱۵۹	 منابع فصل ششم	

فصل هفتم:

۱۶۰	 تحلیلی روان شناختی اجتماعی: هویت جمعی و فرایند سیاسی شدن آن	
۱۶۱	 ۱. هویت جمعی	۱
۱۶۴	 ۲. هویت و جنبش های اجتماعی	۲
۱۶۵	 ۳. هویت جمعی سیاسی	۳
۱۶۶	 ۴. ایجاد هویت	۴
۱۶۷	 ۵. هویت و همبستگی	۵
۱۶۷	 ۶. هویت و تداوم	۶
۱۶۸	 ۷. پیش نیازهای هویت جمعی سیاسی	۷
۱۷۳	 ۸. هویت به مثابه یک فرایند اجتماعی	۸
۱۷۴	 ۹. هویت به مثابه «بازیابی» یا به مثابه «مصنوع»	۹
۱۷۵	 ۱۰. پیامدهای هویت جمعی سیاسی	۱۰
۱۷۸	 ۱۱. هویت و آیین های مشترک	۱۱
۱۸۰	 ۱۲. هویت های چندگانه جنبش های اجتماعی	۱۲

منابع فصل هفتم ۱۸۲

فصل هشتم: بحران هویت ۱۸۴

۱. مقدمه ۱۸۵

۲. جنبه های فردی هویت و بحران هویت ۱۸۵

۳. جنبه های اجتماعی و سیاسی هویت و بحران هویت ۱۹۰

۴. تعبیر مختلف از «هویت» و «بحران هویت» ۱۹۸

منابع فصل هشتم ۲۰۳

فصل نهم: شکاف ها و جنبش های قومی ۲۰۴

۱. قوم، قومیت و گروه قومی ۲۰۵

۱،۱. قومیت: دیرینه یا مدرن ۲۰۵

۱،۲. قومیت و ملیت ۲۰۹

۲. دولت مدرن و چالش های هویت طبایفه قومی ۲۱۰

۳. چرایی مناقشات قومی ۲۱۲

۴. دولت مدرن ۲۱۴

۵. نظریه دولت مدرن و قوم گرایی ۲۱۷

۶. ملت سازی یا همانندسازی ۲۲۰

۷. زبان، ایدئولوژی و هویت ملی ۲۲۳

۸. زبان و اقتدار سیاسی و اقتصادی ۲۲۶

۹. گفتمان هویت زبانی در دنیای جدید ۲۲۸

۲۳۶	۱۰. الگوی دولت ملی، مکتب ایرانی و هویت های زبانی
۲۳۹	۱۱. گفتمان اسلامی و مسائل قومیتی در ایران
۲۴۱	منابع فصل نهم
۲۴۴	فصل دهم: قومیت و جنبش های اجتماعی و سیاسی
۲۴۵	۱. مقدمه
۲۴۸	۲. جنبش قومی به مثابه جنبشی اجتماعی
۲۵۰	۳. مطالبات جنبش های قومی
۲۵۳	۴. راهبردهای جنبش قومی
۲۵۳	۴.۱. مبارزه فرهنگی
۲۵۵	۴.۲. مبارزه مسلحانه
۲۵۶	۵. نظریه های جنبش قومی
۲۵۸	۶. نظریات سیاسی جنبش قومی
۲۶۴	۷. نظریات جامعه شناختی جنبش قومی
۲۶۵	۸. رهیافت روان شناختی اجتماعی جنبش قومی
۲۶۵	۸.۱. بحران هویت
۲۶۷	۸.۲. محرومیت نسبی
۲۶۹	۹. رهیافت های اقتصاد سیاسی جنبش قومی
۲۷۰	۹.۱. رقابت بر سر منابع
۲۷۱	۹.۲. گزینش عقلانی
۲۷۳	۹.۳. استعمار داخلی

۲۷۴	۱۰. رهیافت تلفیقی جنبش قومی
۲۷۵	۱۰، ۱. نظریه آزار
۲۷۷	۱۰، ۲. نظریه روتچیلد
۲۷۸	۱۰، ۳. نظریه امیراحمدی
۲۸۴	۱۱. کانون تمایز جنبش های اجتماعی قومی و غیر قومی
۲۸۶	منابع فصل دهم
۲۸۸	فصل یازدهم
۲۸۹	۱. شکاف های اجتماعی در ایران
۲۸۹	۲. شکاف نسلی در ایران
۳۰۰	۳. شکاف جنسیتی در ایران
۳۰۴	۴. شکاف شهری و روستایی در ایران
۳۰۷	۵. نابرابری های آموزشی
۳۰۸	۶. بهداشت و درمان
۳۰۹	۷. نابرابری در شرایط زندگی
۳۱۱	۸. نابرابری بین استانی
۳۱۴	۹. چندگانگی و بحران هویت در ایران
۳۱۸	۱۰. تحول تاریخی هویت ایرانی
۳۲۰	۱۱. الگوی دولت ملی، مکتب ایرانی و هویت های زبانی
۳۲۵	منابع فصل یازدهم

پیشگفتار

امروزه مقوله ای تحت عنوان شکاف های اجتماعی در گفتارها و نوشته های علوم انسانی کاربرد نسبتاً وسیعی به خود گرفته است، جای گرفتن این مقوله در ادبیات علوم سیاسی و امنیتی نیز خود مبین این نکته اصلی و اساسی است، که در عصر جهانی شدن و ارتباطات شکاف های اجتماعی در حال فعال شدن و تاثیرگذاری حداکثری در محیط اجتماعی و انسانی می باشد، نقشی که با فرآیندهای پیچیده جوامع انسانی مانند مهاجرت، افزایش جمعیت، تحرک اجتماعی و عواملی از این دست نیز تقویت شده است. نکته دیگری که پرداختن به این موضوع را در اولویت و دستور کار قرار می دهد گذراندگی و جهان شمول شدن خواسته ها و علایق گروه های انسانی است. بدلیل گسترده ای و میزان تاثیرگذاری بالای شکاف ها و نیز به دلیل ناتوانی در مهار آسیب های ناشی از آن مفهومی به نام حفره های اجتماعی وارد ادبیات جامعه شناسی شده که این مسئله نیز رنگ و بویی امنیتی - اجتماعی دارد.

بسیاری از صاحب نظران بر این باورند که بخش عظیمی از تعارضات اجتماعی حاصل شکاف های اجتماعی است اگرچه شکاف اجتماعی تبعات دیگری نیز دارد اما در این کتاب تلاش شده است پس ارائه مطالبی در این حوزه به تبعات آن در قالب جنبش های اجتماعی پرداخته شود. اگرچه به باور کارشناسان وقتی شکاف های اجتماعی واجد اهمیت سیاسی است که گروه های اجتماعی درک

روشنی از تفاوت‌ها و تضادهای بین خود و سایر گروه‌ها به دست آورده و به تعبیری عناصر هویت‌بخش خود را شکل داده باشند و نیز این تفاوت‌ها در نظام سیاسی نهادینه شده باشند؛ اما نویسنده بر این باور است که یکی از مهمترین پیامدهای تعمیق شکاف‌های اجتماعی افزایش تنش‌های سیاسی و اجتماعی در یک محیط و به تبع آن ایجاد بحران‌ها است؛ چه این شکاف‌ها فعال شده باشند و چه در دوران غیر فعال خود به سر ببرند.

با توجه به مطالب گفته شده اینگونه برداشت می‌شود که بحران‌ها و ناامنی‌های اجتماعی به یک‌بار در یک محیط اجتماعی به وقوع نمی‌پیوند بلکه نتیجه نوعی تضاد در میان ارکان اجتماعی است.

این بدان معنی است که لازمه ایجاد تنش و تضاد در اجتماع، شکاف‌های اجتماعی است که در بستر تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی تولید و تعمیق می‌شود. گاهی این تضادها، ناشی از کنش‌های جمعی هستند که با جهت‌گیری‌های متفاوت، کل یا بخشی از روند‌های اجتماعی را مختل کرده و عامل ناامنی می‌شود. این روند‌ها، عمدتاً روندهایی در حوزه پویایی شناختی نیز هستند که در بطن جامعه و در چالش با وضعیت موجود می‌باشند.

در کنار مطالعه ریشه‌ها و بسترهای تولید و تعمیق شکاف‌های اجتماعی، ظرفیت‌سازی برای مقابله و کاهش آسیب‌های ناشی از جدال تغییر وضع طلبان و جریان طرفدار وضع موجود در یک محیط، قابل تامل است. در نوشته حاضر تلاش می‌شود از بعد «هستی‌شناسی» و «معرفت‌شناسی» به سابقه، علل و زمینه‌های تشکیل شکاف‌های اجتماعی پرداخته شود.

هدف تبیین چرایی و چگونگی فعال شدن شکاف‌ها و تاثیر آن بر زندگی اجتماعی

و سیاسی است. تلاش شده است از طیف های مختلف فکری و عقیدتی برای پربار شدن کتاب حاضر استفاده شود در حالی که این موضوع بیانگر عقاید شخص نویسندگان یا ناشر آن نمی باشد. لازم به یاد آوری است که بخش های از این نوشتار نیز به سفارش مرکز تحقیقات ناجا قبلاً منتشر شده است اما نسخه حاضر مجدداً مورد بازبینی، حذف و تعدیل قرار گرفته شده است.

در نگارش کتاب حاضر از نظرات اساتید بزرگوار ی بهره مند شده ام، که کمال تشکر را از این اساتید اعلام می دارم. در پایان از دوست بی ادعا، همسر مهربانم به خاطر زحمات بی دریغش تشکر ویژه ای به عمل می آورم.

علی سعادت قلی پور آذر